

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kralje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštasto proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati. Enostopna peti-vrstica, (širina 72 mm) Izhaja vsako sredo in soboto. 20 vin., pogojeni prostor 25. vin., poslana in razglasi 30 vin. Posamezna številka 10 v.

Poziv!

V soboto dne 3. junija 1911 izide dnevnik „Zarja“.

Socialnodemokratska stranka potrebuje svoj dnevnik. To se naglašava dan na dan. Posebno ob vsakih volitvah se nam pokaže velika potreba po delavskem dnevnem časopisju, ker nam brez njega ni mogoče dajati niti ne pojasnil in kaj šele zavračati neštevilne zlobne napade na socialnodemokratsko stranko.

A tudi tedaj, če nimamo tako velikanskih političnih bojov, kakršne imamo sedaj, nam utegne dnevnik služiti, da pospešujemo z njim napredek stranke, širimo socialistično zavest in naobrazbo med tlačenim in izkoriščenim ljudstvom.

Izvrševalni odbor se je zaradi tega odločil, da začne stranka v soboto, dne 3. junija 1911 izdajati socialistični dnevnik.

Ime novemu dnevniku bo

„ZARJA“

ki bo izhajal vsak dan ob 11. uri dopoldne razun nedelj in praznikov.

Cena mu bo za Avstrijo na mesec le 1 K 50 h s pošiljanjem na dom ali pa po pošti.

Posamezne številke bodo po 6 vin. v administraciji in po trafikah.

Sodrug! Ob tem važnem koraku apeliramo na vse somišljenike in somišljenice, da naročajo naš dnevnik, da agitirajo zanj in ga zahtevajo v gostilnah in kavarnah, kamor zahajajo, da ga tudi gostilničarji, kavarnarji in brivci naroče. Le zvesto sodelovanje sodrugov in prijateljev nam bo porok, da bo dnevnik res izpolnil svojo nalogo. Le če bo dnevnik primerno razširjen povsod, če ga bodo čitali tudi v vsaki delavski družini, le tedaj se bo mogla stranka lepo razvijati, le tedaj bomo imeli od njega tiste blagodejne uspehe v razvoju socialnih razmer na Slovenskem in v razvoju socialne demokracije, ki jih smemo pričakovati.

Sodrug, organizacije, skrbite, da se list razširi povsod, skrbite, da potom našega lista ves nazadnjaški in demagoški tok politike krene na pot poštenja!

Bodočnost mora biti naša!

V ta namen gremo vsi na delo, na delo sveto!

Izvrševalni odbor,

jugoslov. soc. demokratske stranke.

LISTEK.

K volitvam.

Piše dr. Josip Tomšič.
(Konc.)

Neprecenljive vrednosti so pa oni predlogi, katere je parlament na inicijativo naših poslancev odobril.

Nemogoče je na tem mestu opisati vse to plodnosno in tako obširno delovanje socialno demokratskega kluba. Navajati hočemo na kratkem le najvažnejše predloge, katere so stavili naši sodrugi v parlamentu; nekateri teh predlogov so bili v parlamentu sprejeti, drugi niso postali zakon, ker je bila poslanska zbornica razpuščena predčasno.

1. Zakon v varstvo žensk in mladostnih delavcev. V socialno političnem odseku je zastopal sodrug dr. Adler predlog, da se prepove jemati v nočno delo pod 16 let stare delavce v rudokopih. (12. februarja 1911 odklonjen).

2. Poslanec sodrug Hanusch je parlamentu predložil zakonski načrt, s katerim bi se naj v vseh podjetjih uvedel 10urni, po preteku treh let deveturni in končno čez nadaljna tri leta osemurni delavni čas. (Ta predlog je vsled intrigiranja meščanskih strank ostal še vedno v socialno-političnem odseku neresen).

Poslanec sodrug dr. Adler je predlagal v trajno delujočih podjetjih uvesti 8urni delavni čas, tako da bi na dan imeli dela 3 štihi delavcev in ne samo dva, kakot doslej. (Ta predlog je doletela ista usoda, kakor onega pod 2).

4. Dne 23. junija 1909 je parlament odklonil predlog poslancev sodruga Seitzza, da se naj na obrtno-nadaljevalnih šolah odpravi nedeljski in pa večerni pouk.

5. Dne 29. novembra 1910 je poslanec sodrug Schäfer predlagal parlamentu pozvati vlado, da zbornici v najkrajšem času predloži zakonski načrt zavarovanja za slučaj brezposelnosti.

6. Poslanec sodrug Reumann je predlagal zbornici zakon, ki normira, da morajo vsi delavci pri stavbišči biti zavarovani, bodisi da delajo pri stavbi ali v delavnici ali kje drugje za stavbo. Dne 21. decembra 1909 je pa zbornica sklenila proti glasovom naših sodrugov, da morajo biti zavarovani le delavci, ki delajo na stavbišči.

7. Sodrugi Muhitsch je vložil predlog, da se v pekarskih obrti za pomočnike in vajence zakonito določijo manjši delovni čas in upelje v te obrti razne zdravstvene uredbe. (1. marca 1910).

8. Sodrugi Cingr je v zbornici zastopal celo vrsto predlogov v varstvo in korist rudniških delavcev.

9. Predlog sodruga Smitka, da se odpravi delavske bukvice, je zbornica odklonila (2. junija 1910).

10. Na pritisk socialno demokratskih poslancev je zbornica sklenila zakon za stanovanjsko preskrbo, po katerem se bo iz v ta namen ustanovljenega fonda po 25 milijonov kron za 10 let najalo občinam in stavbenim zadugam za graditev malih hiš poročstvo do 90% vrednosti nameravane stavbe, oziroma se bodo tudi naravnost dajala v posameznih slučajih ugodna posojila.

Narodno in socialno vprašanje?

Na nekaterih shodih nasprotnikov, zlasti v takih krajih, v katerih ima socialna demokracija večino, slišimo od posameznih narodnjaških govornikov zopet znane besede, da niso nasprotniki socialne demokracije, da jo smatrajo za resno stranko, da celo soglašajo z njo, ampak — da je najprej treba rešiti narodno vprašanje. Med temi govorniki so nekateri, ki govorijo tako iz čisto navadne demagogije, drugi, ki enostavno brez misli ponavljajo, kar so slišali, tretji pa, ki sami sebi verjamejo, četudi ne popolaoma. V teh je močno socialistično nagnenje, bodisi da je prišlo vanje iz gospodarskih razmer, ki pritiskajo tudi nanje, bodisi da se je porodilo iz opazovanja in teoretičnih študij. Kljub temu nagnenju pa nimajo v sebi toliko moči, da bi storili odločilni korak in se pridružili socialni demokraciji. Ravno to pa so ljudje, ki bi brezobzirno morali postati socialni demokratje, če bi hoteli in znali biti dosledni.

Da tega ne store je kriva usodepolna zmeta o pogojih narodnega vprašanja. Če bi natančneje preudarili vzroke krivic, ki se delajo narodom, bi morali spoznati, da je formula »najprej narodno vprašanje, potem šele socialno« popolaoma zgrešena. Ravnanje se po tem napačnem geslu pomagajo, da se ohranjujejo tisti viri, iz katerih teče neprenehoma, kakor da je neusahljiva, poleg drugih krivic tudi narodna krivičnost. Z namenom, da bi koristili svojemu narodu, mu škodujejo. Da bi mu resnično koristili, bi se morali v vse odločnostjo postaviti na socialistično stališče. Prav posebno pa bi morali mali narodi koncentrirati vse svoje moči, da bi pospešili rešitev socialnega vprašanja, zakaj od tega je odvisen obstanek malih, v sedanjih družbi siromašnih narodov.

Da si pojasnimo stvar, ostanimo pri Slovencih. Kakšen je naš narodni cilj? Tudi narodnjaki nam bodo menda odgovorili, da enakopravnost. Vemo sicer, da je med njimi dosti takih, ki mislijo potihem drugače; ali nanje se na tem mestu nimamo ozirati. Vzemimo, da je javno izrečena zahteva odkritosrčna in da gre narodna politika res za narodno enakopravnostjo. Tedaj pa moramo v prvi vrsti spoznati: V čem nismo enako-

pravni? In kaj je krivo, da nismo enakopravni?

Da nismo enakopravni, je pač tako znano, da ni treba posebnih dokazov za to. Toda naša neenakost v pravicah ni tako enostavna, kakor se zdi površnemu opazovalcu na prvi pogled. Vsakdanja plitkost zna povedati, da imajo Nemci in Italijani večje pravice kakor Slovenci. To pa je splošna fraza, s katero ni veliko povedano, še manj pa dokazano. Tako generalno bi lahko govorili, če bi bili Nemci in Italijani enotna masa, ki ima vsaj sama v sebi enake pravice. Ali niti Nemci niti Italijani niti Slovenci niso enakovrstne množice. Nemški kapitalist in nemški delavec nista enakopravna; nemški veleposestnik in nemški bajtar, nemški rentjé in nemški učitelj, nemška dama in nemška dekla tudi ne. Nemškemu proletarcu ni dostopna tista izobrazba, do katere je odprta pot nemškemu bogatinu; kulturnih zakladov nemškega naroda ne more nemški siromak tako uživati kakor nemški milionar. Na sodišču najde nemški buržoa »ljudske« sodnike iz svojega, nemški delavec pa take iz tujega razreda. Družabne pravice nemškega grofa so stokrat večje od onih, ki jih uživa nemški plebejec. Nemški študent opravi z enim letom kasarno in gre kot praporček ali lajtnant na dopust, nemški delavec nosi tri leta puško in ko je star oče družine, ga goni novopečen kadet po vežbališču gor in dol.

S katerim delom nemškega naroda torej slovenski narod ni enakopraven? S katerim delom nemškega — ali italijanskega ali kate-regakoli naroda hočemo postati enakopravni?

Če bi hoteli Slovencem reči, naj iščejo tiste pravice, ki jih uživajo nemški delavci, bi nas menda grdo pogledali. Zakaj že danes je mnogo Slovencev, ki imajo več pravic kakor nemški delavci. Ali pa hočemo tiste pravice, ki jih imajo nemški — ali italijanski — kapitalisti? Če hočemo to, tedaj so naše zahteve enake z zahtevami nemških, italijanskih, čeških — in čez meje naše države enake z zahtevami razredno zavednih delavcev vsega sveta.

Vprašanje enake pravice je socialno vprašanje. Za enakopravnost se morajo bojevati vsi, ki je nimajo, to pa so »nižje« sloji vseh narodov.

poduradnike vsaka tri leta brezpogojno po makne v višji plačilni razred.

15. Zgoraj smo že navedli predloge naših sodrugov, ki so imeli namen vedno narastajočo draginjo kolikor toliko polajšati.

Da se razbremenijo kmeti, katerega nastala draginja in indirektni davki ravno tako tlačijo kakor vse druge delavne stavove, sta sodruga Renner in Diamond zahtevala od vlade:

„Predložiti novelo k zemljiško-davčnemu zakonu, ki naj parcelni kataster izpremeni v kataster skupne kmetije, kmetije z čistim katastralnim donosom do 300 K, ki jih kmet sam obdeluje, naj bodo davka proste, večje kmetije pa naj se progresivno tako obdavči, da bodo znašal temeljni zemljiško-davčni donos 80 milijonov kron, ki bi se zvišal vsako leto za 2%.“

Ta predlog je bil odklonjen z vsemi glasovi naših slovenskih klerikalcev.

16. Sodrugi Winarsky je zastopal predlog, da se zviša dohodninskega davka prost eksistenčni minimum od 1200 K na 2000 K ali vsaj 1600 kron, katerega predlog pa tudi ni zbornica sprejela.

Kdo bi našteval še vse druge poskuse naših sodrugov, ki so hoteli z njimi razbremeniti delavno ljudstvo, uradništvo in trpeče kmečko ljudstvo. Vselej in povsod so naši sodrugi zastopali to stališče, naj se odpravijo vsi indirektni davki osobito na živila in življenske potrebščine sploh, uvede pa en edini progresivni davek na dohodek in o. Njihovi predlogi so bili glas vpjetečega v puščavi; konkreten predlog naših sodrugov, naj se letni dohodki, ki znašajo več kot 200 tisoč kron, višje obdavči, je bil tudi odklonjen.

11. Na predlog naših sodrugov je parlament končno sklenil odpraviti kazen za prelomitev delavne pogodbe, kakor jo določa § 85. o. z. Gosposka zbornica se je branila te reforme in ni vzela tega predloga v razpravo ter je radi tega tudi ostal neresen vsled razpusta zbornice.

12. Cela vrsta drugih socialno-političnih zakonskih načrtov, katere so naši poslanci predložili, pa razpravlja delavni svet (Arbeitsbeirat) kakor varstvene odredbe za tiskarne, črkolivarne, papirne tovarne, slaškorne tovarne, tovarne steklenih izdelkov itd.

13. V odseku za službeno uradniško pragmatiko so se naši sodrugi upirali uspešno nazadnjaškim določbam, ki jih je hotela vlada uveljaviti. Zborovalna in peticijska pravica uradništva se mora varovati in uradništvu zakonito zajamčiti svobodno izvrševanje državljanjskih pravic. Naši sodrugi so zahtevali, da so uradne pomožne sluge po enoletnem provizoričnem službovanju nastavi definitivno.

14. Parlament je odklonil naslednje predloge naših sodrugov: a) predlog sodruga Beera, da se dovoli 2 milijona kron za zboljšanje plač delavstvu v državnih podjetjih; b) predlog sodruga Hybeša, da se zviša za državne uslužbence dojočen prispevek po 4.5 milijonov kron na 6 milijonov, da se tudi pomožnim slugom, jetniškim paznikom in cestnim popravljalcem zvišajo dohodki; c) predlog sodruga Forstnerja, da se slugam vračuni provizorična službena doba pri uvrstitvi v plačilne vrste, katerih dohodki naj se zvišajo in d) predlog sodruga Seitzza, da se naj sluge in

Neenakost razredov je med Slovenci ravno taka kakor v vsakem drugem narodu, v katerem se je družabno življenje tako razvilo, da so nastali različni razredi. Ali različna je ta, da so drugi narodi v državi — ne vsi! — gospodarsko bolj razvili kakor slovenski, vsled česar je tudi socialna demokracija pri njih večja; kapitalistične moči je pri njih ne le absolutno, ampak tudi relativno več kakor pri Slovencih. Poleg rusinskega — in če smatramo Furlane za poseben narod, tudi poleg tega — je slovenski narod poprečno najbolj proletaričen v državi.

Tega dejstva ne smemo nikakor izgubiti izpred oči, kadar govorimo o narodnem vprašanju Slovencev. Da prevladujejo med Slovenci neposedujoči sloji, da so Slovenci po večini gospodarsko nesamostalni, je statistično ugotovljena resnica. Ali tudi med takozvanimi samostalnimi prevladujejo proletarične in na pol proletarične eksistence. O velikem kapitalu pa se med Slovenci ne more mnogo govoriti. Tistih par milijonarjev, ki se kolikor toliko štejejo za Slovence, ne prihaja za narod skoraj nič v poštev.

Naša gospodarska moč se ne more nikakor meriti z gospodarsko močjo drugih narodov. Če se je tudi ustanovilo nekoliko industrijskih in trgovskih podjetij ter nekoliko denarnih zavodov, se vsled tega vendar ni izpremenil splošni proletarski značaj naroda. Že ker smo manjši, smo slabšeji od drugih narodov, ker pa smo povrh tega gmatno tudi sorazmerno slabšeji, ne more biti naš narodni boj v sedanjih razmerah uspešen; zakaj v boju odločuje moč. V kapitalistični družbi pa je vsaka druga moč odvisna od gmatne.

To razmerje, ki nam je narodno škodljivo, se v kapitalistični družbi ne more bistveno izpremeniti. Mogoče je pač, da postane ta ali oni mali kapitalist s časom velik kapitalist; ali to se ne zgodi v prid narodu, zakaj če se steče več vrednosti v njegovih blagajnah, jih mora vsaj toliko izteči iz žepov nižjih slojev. Slovenski narod ne pridobi s tem prav nič in njegova bojovna moč se niti najmanj ne poveča. Za nižje sloje pomeni tak proces obubožavanje, ki je pri nas združeno še z izseljevanjem. Jasno je, da nas to narodno slabi in da se tudi v tem oziru vsaka izguba bi nas bolj pozna kakor pri velikih narodih.

Odkod naj torej vzamemo tisto moč, ki bi bila potrebna, če bi hoteli v sedanjih razmerah doseči svoje narodne cilje? Zakaj o tem se menda ni treba pripraviti, da se brez moči ne doseže nič. Kako slabo se je obnesla tista taktika, ki je hotela s pretirano lojalnostjo — da ne govorimo še o slabših sredstvih — pridobiti vladno protekcijo, je pokazala izkušnja. In odkar se je pričela država vsaj nekoliko demokratizirati, bi bila vladna milost brez cene, tudi če bi nam bila naklonjena. S prošnjami ne moremo doseči ničesar, s silo ne opravimo nič, ker nimamo dovolj moči. Kako naj se torej reši narodno vprašanje nam v prid?

Le nekoliko bistrega premissljevanja je treba, pa mora dozoreti spoznanje, da so sedanje gospodarske razmere, utemeljene v kapitalističnem družabnem redu, krive, da manjši in gospodarsko slabšeji narodi ne morejo doseči enakopravnosti z velikimi, gospodarsko močnimi narodi. Tedaj pa si moramo tudi reči, da je odstranitev kapitalističnega sistema predpogoj za pravično

rešitev narodnega vprašanja. In tedaj se ne more reči: Najprej narodno vprašanje in potem socialno, ampak se mora priznati, da je rešitev socialnega vprašanja tudi v narodnem interesu najvažnejša naloga.

Zaradi tega seveda ni treba popolnoma zanemarjati narodnega dela. Tega pa socialna demokracija tudi ne zahteva. Posameznosti se lahko dosežejo v sedanji družbi; socialna demokracija je s svojimi predlogi o narodni avtonomiji, o manjšinskem šolstvu, o ustanovitvi narodnostnega odseka itd. dosti jasno pokazala, da hoče tudi na tem polju resno delati. In če bi se n. pr. pri Slovencih tisti, ki imajo vedno le dobre svete in kritiko, rajši pridružili socialni demokraciji, bi v tem oziru lahko veliko uspešneje delala. Ali kar se da sploh doseči v kapitalistični družbi, je omejeno. Kdor pa ne misli samo na posamezne točke, ampak na trajno in obširno rešitev narodnega vprašanja, se ne more zadovoljevati s takimi posameznostmi, z namiščenjem kakega slovenskega uradnika ali sodnika, z milostnim podržavljenjem kakšnega cirilmetodovskega razreda, z malenkostno subvencijo za kak slovenski zavod in ne sme zaradi takih drobtin ovirati rešitve socialnega vprašanja, temveč mora ravno narobe vse moči posvetiti socialnemu vprašanju; zakaj njega rešitev je predpogoj za resnično rešitev narodnega vprašanja. Gospodarska enakopravnost je pogoj kulturne in jezikovne enakopravnosti. Le kdor se bojuje za socialno enakopravnost, se že s tem bojuje za narodno enakopravnost. Tako je kljub vsemu nasprotniškem zavijanju in zasmehovanju socialna demokracija res najbojša narodna stranka. Z osvoboditvijo delovnega ljudstva pride tudi osvoboditev narodov. Samo s padcem razredne sužnosti se konča tudi narodna sužnost.

Volitve za državni zbor dajejo tudi slovenskemu narodu priliko, da napravi velik korak na poti, ki drži do te osvoboditve.

Kmet in socialna demokracija.

Na kakšen način so socialni demokratje sovražniki kmeta? Kdaj in kje so mu škodovali? Nasprotniške stranke in med njimi v prvi vrsti klerikalna stranka, ki se rada imenuje »kmečko«, dovoljujejo od leta do leta nove milione za vojaške in mornariške zahteve, za puške, ladje, kanone itd.

Proti militarizmu se bojuje socialna demokracija. Ali je morda zato sovražnica kmeta? Kdo pa plačuje stroške za vojaščino? Ljudstvo jih plačuje, in sicer največ delavsko in kmečko ljudstvo, kateremu nakladajo zaradi vojaščine vedno nove davke. Če se socialna demokracija bojuje zoper militarizem in zoper nove indirektno davke, se bojujejo za kmeta ravno tako kakor za delavce. Tudi na kmetih se dandanes ne živi več recimo brez kave. A glejte! Carina podražuje kmetu ravno tako kakor delavcu deset dekagramov kave za 12 vinarjev, kilo sladkorja podražuje davki za 38 vinarjev. Vsled teh davščin je osminka žganja za 7 vin., kila soli za 2 vin., liter piva za 10 vin., liter petroleja za 13 vinarjev predrag. Za cent železa, ki ga potrebuje kmet za plug, za brano, za motiko, za sikiro, za poljedelske stroje, se plačuje 1 K 50 vin. carine. Če se socialni demokratje

državi. Davek na žganje hoče vlada zvišati za 50 vinarjev pri litru obdavčiti hoče za 3 vinarje več liter piva, za 10 vinarjev liter mineralnih vod, za 6 vinarjev liter soda-vode, motorski bencin, vino, vžigalice, zvišati tobakne cene in davek na vozne listke.

Meščanske stranke računajo na to, da nima ljudstvo vpogleda v državno gospodarstvo, da ne sprevidi, od kod izhaja vsa neznosna draginja, vsled tega da se bo ljudstvo znova dalo premetiti njih narodnostnim frazom ter jih poslalo zopet v parlament, kjer bodo lahko zopet vladi dovoljevali neizmerne milijone za neproduktivne vojaške izdatke, od katerih imajo profit le velika kapitalistična podjetja, dočim ubogo ljudstvo propada in zastaja v razvoju na vseh koncih in krajih.

Meščanski državnozbornski kandidati ne prihajajo ob volitvah med ljudstvo, da bi mu raztolmačili z odkrito besedo, kam nas vodi tako gospodarstvo. Dne 16. februarja 1911 je pač poslanec Steiner, glavni proračunski poročevalec, priznal, da drvi država v katastrofo. A zdaj so že ti glasovi utihnili in vse meščanske stranke se združujejo v volilnem boju v sovraštvo proti socializmu, kajti le ti so vladi na poti, da ne more iz ljudstva izžeti še več milijonov za militarizem, socialisti so vladi in meščanskim poslancem tisti, ki jih vedno in vedno opzarjajo, naj vendar enkrat vlada poseže v žep kapitalistov in štiti široke ljudske sloje.

Toda volilci morajo vendar že spregledati to protiljudsko politiko meščanskih strank. Sprevideli bodo volilci, da je v resnici edi-

bojujejo proti carinam in indirektnim davkom, tedaj pač menda po pravici lahko pravimo, da se ne bojujejo samo za delavce, ampak tudi za kmeta.

A tudi na drug način so socialni demokratje hoteli pomagati kmetu. Vložili so v državnem zboru predlog, da bi se zemljiški davek

za male posesti popolnoma odpravil, za srednje posesti znižal, zato pa primerno zvišal bogatim veleposestnikom, ki plačujejo sedaj razmeroma najmanj davkov. Kje so bili takrat »kmečki prijatelji?« Dne 1. junija 1910 je v finančnem odseku večina zavrgla ta predlog. Mali kmetje naj pa sami premislijo, če jim ne bi bilo to, kar so zahtevali socialni demokratje, več koristilo kakor vse lepe besede, ki jim jih pri volitvah dajejo nasprotniki.

Poslanec dr. Renner je v imeni socialnih demokratov vložil v državnem zboru nujen predlog, ki je zahteval med drugim: Zložitev raztresenih zemljišč, da se pospeši poljedelstvo in živinoreja; ureditev pravice do občinskih zemljišč in občinskih gozdov, tako da se zagotovi tudi malim posestnikom pravica do njih; zagotovitev kmečkih služnosti do lesa in pašnikov na državnih in gosposkih posestih; varstvo planin proti lovski gospodi; reformo lovske pravice v prid kmetom; porabo državnih posestev za narodno gospodarstvo. Z ozirom na pomanjkanje živine so socialni demokratje zahtevali, naj se uredi uvoz živine na ta način, da se prepreči živinske bolezni, da se pa tudi malim kmetom omogoči nakup potrebne živine po ceni. Država naj bi pospeševala kmečke zadruge za porabo živalskih produktov. Socialni demokratje so zahtevali tudi splošno, enako volilno pravico za občine, da bi glas malega kmeta toliko veljal kolikor glas bogatega veleposestnika.

Toda dne 28. novembra 1907 je večina v državnem zboru zavrgla vse te socialno demokratične predloge.

Kmetje pa naj sodijo: Kdo je bil takrat pravi prijatelj in kdo pravi sovražnik kmeta?

Nasprotniki uganjajo na kmetih največje burke s

carino,

češ da je ta potrebna in koristna za kmeta. Nekoliko smo že pokazali, kako škoduje carina na razna živila, na železo itd. tudi kmetu. Oglejmo si pa še drugo stran. Najbolj hvallijo carino na žito. Gospodje veleposestniki imajo že prav! Tak gospodar, kateremu pridelajo delavci po 10.000 centov pšenice na leto, napravi vsled carine 63.000 kron več profita kakor bi ga brez carine, ker znaša ta 6 K 30 vin. za cent. Toda mi vemo, da je danes na tisoče malih kmetov, ki morajo kupovati moko. Na tisoče je drugih, ki sicer po žetvi prodajo nekoliko žita, da morejo plačati davke in obresti, ampak za setev ga morajo zopet kupiti. Vsi ti imajo škodo od carine, ker morajo moko in setev predrago plačevati!

Nič boljše ni s carino na živino. Veleposestniku nese debele tisočake dobička. Ali kmet, ki ima živino največ za svoje polje, za delo, za mleko, za gnoj, ima od carine škodo. Kadar mora mali kmet prodati kos živine, mu he žuda prede. Če pa ima par kron, je zanj boljše, če more kupiti živino po ceni kakor pa drago. Gotovo je zanj bolje, če

nole socialno demokratična stranka poštna ljudska stranka; saj je to s svojim delom v parlamentu dovolj jasno pokazala.

Leta 1917, bo zbornica, ki jo sedaj volimo, razpravljala o novem carskem tarifu. Če bodo volilci poslali meščanske zastopnike v parlament, zastopnike veleagrarcev in denarnih kapitalistov, vemo, da se taki poslanci ne bodo ozirali na potrebe delavnega ljudstva. Premislite volilci, da so vam ti zastopniki s carinami in indirektnimi davki podražili vašo vsakdanjo hrano, vsak grljaj, vsak požirek pijače, vaše stanovanje in vse življenske potrebščine, premislite, da hočejo zdaj vse te davke še zvišati. Z volilnim listkom v rokah se lahko uprete ti politiki.

Zato bo pa vsak volilec, ki želi ljudstvo dobro, ki želi, da se naše narodno gospodarstvo in naš narod materijelno povzdigne in opomore, volil dne 13. junija socialno demokratično.

Nobenega glasu vladnim koritarjem! Nobenega glasu meščanskim strankam, ki rede militarizem.

Nobenega glasu strankam, ki dovoljujejo nove davke.

Volilci! Že stari pregovor pravi: »Kdor ne uboga, ga tepe nadloga«; Kdor bo slabo volil, bo to drago plačeval!

Sodrug, spominjajte se 'Volilnega sklada'!

more za enak denar dobiti tri kose kakor pa dva.

Res je torej, da so socialni demokratje povsod nastopali proti bogatim veleposestnikom ravno tako kakor proti fabričnim in bančnim kapitalistom. Res je pa tudi, da so povsod in vedno nastopali za koristi malega kmeta kakor za koristi delavca.

Pri volitvah pa naj kmetje sodijo sami. Če hočejo, da se jim položaj zboljša, bodo volili socialno demokratično. Le na ta način bodo koristili sebi in svojim otrokom!

Koalicijska pravica.

Vsak delavec, ki mu ni hlapčevstvo popolnoma izgledalo možgan, bo pri volitvah za državni zbor gotovo v prvi vrsti vprašal: Kaj ima državni zbor opraviti z mojimi delavskimi pravicami? Kaj imam kot delavec pričakovati, česa se imam bati od državnega zbora. To vprašanje bo za vsakega delavca tem važnejše, ker zapeljujejo nasprotniki tudi sedanje volilno gibanje kolikor le morejo na napačen tir. Če se delavec pripravja za volitve, ne sme nikdar pozabiti na to, da bodo v parlamentu na eni strani zastopniki kapitalizma, na drugi pa zastopniki delavnega ljudstva, da se bo v parlamentu vodil boj med kapitalističnimi in delavskimi interesi in da se je v tem boju zanašati samo na tiste, ki stoje odločno in popolnoma na eni strani, nikakor pa ne na tiste, ki hočejo sedeti na dveh stoli, zastopati »vse sloje« in biti »prijatelji« vsem. Delavstvu ne morejo in ne smejo zadostovati nobene splošne obljube pred volitvami, ampak natančno mora vedeti za vsakega kandidata in poslanca: »Ali stojiš v vseh vprašanjih, ki se delavstva tičejo, na naši strani ali ne?

Kako je to potrebno, nam dokazujejo nekateri dogodki ravno iz zadnjega časa, katerih ne sme delavstvo na noben način prezreti. Že znani krščansko-socialni princ Liechtenstein (katerega je naš Gostinčar v starejših časih imenoval princa Dunkelsteina), je na nekaterih shodih na Dunaju ščeval proti koalicijski pravici delavcev, ki je podjetnikom že davno trn v peti. Sentimentalno se izkoriščevalci spominjajo na tiste čase, ko je bil štrajk prepovedan in je vsak delavec, ki je na shodu predlagal stavko ali pa tovariša nagovarjal nanjo, marširal v zapor. Po teh blaženih časih se jim toži in med seboj vodijo veliko agitacijo za odpravo ali omejitve koalicijske pravice. Ali stvar postaja resna, ker ne agitirajo v tem zmislu le delodajalci privatno, ampak ker opazujejo take muhe tudi v krogih Bienerthove vlade. Na nekem shodu na Dunaju so trgovskega ministra dr. Weisskirchnerja vprašali, kakšno stališče zavzema napram »zakonu o štrajkih«. Na to je Weisskirchner odgovoril, da »prižnava koalicijsko pravico delavcev in delodajalcev«, da pa »obsoja vse brutalnosti in izgrede« in da zahteva posebno varstvo »za tiste, ki so voljni delati.« To je precej jasno. »Tisti, ki so voljni delati,« se imenujejo v navadnem delavskem jeziku stavkovkazi ali krumirji. Kadar ni boja, so vsi delavci voljni delati in so prav zadovoljni, če je dela za vse. Ker pa imajo kapitalisti take navade, da bi najrajši naprtili vsakemu delavcu toliko dela kakor konju ali volu, pri tem pa mu ne plačali niti toliko, kolikor velja krma za konja ali vola, so delavci včasih prisiljeni, da ustavijo delo in si skušajo priboriti boljše pogoje, po katerih bi res vsi delavci lahko prišli do dela in zaslužka. Kdor gre v takem času delat, tega smatrajo delavci pač za izdajalca.

Ravno za take delavce pa hoče minister Weisskirchner vpeljati »varstveni zakon«. Ker ne more direktno prepovedati štrajka, ga hoče po ovinkih onemogočiti. Ker ne more zapreti delavca zaradi štrajkanja, mu žuga z zaporom, če bo stavkokaza pozoril, da je v njegovi delavnici stavka in da je krumirstvo nepošteno. Če bi imel tak zakon priti do veljave, ne bi bilo treba kapitalistom nič drugega, kakor da bi najeli par kompanij stavkokazov, katere bi vedno razpošiljali tja, kjer je kakšna stavka, pa bi na ta način v najkrajšem času spravili nekoliko tisoč delavcev v zapore, pa po stari metodi s policijo premagovali stavke.

Tak »varstveni zakon« ne more imeti drugega namena. Kajti čemu je stavkokazu treba posebnega varstva? Saj uživa itak vse tisto varstvo, ki ga more zahtevati vsak državljan, in oblasti pač navadno brižno skrbe, da se takemu junaku ne skrivijo noben las na glavi. Če se pa hoče za nje napraviti poseben varstven zakon, tedaj se hočejo vpeljati privilegiji za stavkokaze. Temu pa se mora delavstvo upreti z vso močjo. Kajti če se delavstvu omeji svoboda stavke, tedaj zraste izkoriščevalcem greben tako, da izgube delavci v par mesecih, kar so si priborili v dolgih, težkih letih.

Delavci potrebujejo torej v državnem zboru poslanca, ki bodo v takih vprašanjih brezpogojno stali na njihovi strani, torej take, ki nimajo nič opraviti s kapitalizmom. Pravica stavke mora ostati nedotaknjena in

lamenta, o namenih vlade in njenih strank ter o sedanjem političnem položaju, po katerem je lahko presoditi, kakšni boji se bodo v bodočem parlamentu razvijali med kapitalizmom in delavskimi zastopniki. Dotaknil se je tudi narodnega vprašanja in pokazal, da je socialna povzdiga naroda prvi pogoj za rešitev drugih narodnih vprašanj. Ogromna večina poslušalcev je burno pritrdjevala govorniku in lahko se je poznalo, da so v vsakem oziru soglašali z njegovimi besedami. Gospod dr. Mandić, ki je na to dobil besedo, je imel težko stališče, ker se Kristanovo izvajanje sploh ni dalo pobijati. Zato se je postavil na najtesnejše narodnjaško stališče in pravil, da se socialne razmere zdaj sploh ne dajo izpremeniti, če bi pa res hoteli najprej reševati socialno vprašanje, bi to pomenilo, da se hoče socialno pravičnost uresničiti na razvalinah slovenskega naroda. Vrag vedi, če je g. dr. Mandić sam verjel svojim besedam, poslušalci jim niso verjeli. A če jim verjame, tedaj moramo že reči, da bi bilo dobro, ako bi enkrat prav na miru premišljali, kako naj narod, ki nima vsakdanjega kruha, rešuje ideale, kako naj se roka, ki nima fizične moči, bojuje, kako naj noga, ki vsled lakote ne more stati, marsiča. In če očita socialnim demokratom, da o narodnostnih vprašanjih nimajo vseskozi enotnih nazorov, naj blagovoli premisliti, katera narodnostna formula pa je veljavna za buržoazijo. Spoznal bo, da je narodno vprašanje tudi znanstveno še nerešeno vprašanje. Materiala za znanstveno rešitev tega vprašanja pa so ravno socialisti nabrali razmeroma največ in imena Rennerja, Bauerja i. t. d. ostanejo za teorijo o narodnostih za vse čase pomembna. — Narodnjaki so menda imeli tihi namen razbiti ta shod. To se jim ni posrečilo. V Rojano ne manjka mnogo, pa bo ves rdeč.

— **Narodnjaški strah.** Tržaški narodnjaki se grozovito boje 13. junija. Strah jih je pametnih in poštenih okoličanskih socialističnih volilcev. Strah jih je pred napredujočo socialistično idejo. Ta strah jim narekuje divjaške sklepe in laž proti socialnim demokratom. Poslušajte n. pr. na narodnih shodih dr. Rybářa. V začetku bodete mislili, da hoče v laži in obrekovanju delati konkurenco kranjskim klerikalcem. Pozneje bodete spoznali, da je kranjske klerikalce prokosal. Citajte „Edinost“, mislili bodete, da imate pred seboj ljubljanskega „Slovenca“. In ko se spomnite, da imate pred seboj „Edinost“, veste, da je „Edinost“ „Slovenca“ že prekosila. Tedaj tudi izveste, da si je „Edinost“ prevzela to odložno nalogo lažnjiveca samo zato, da bi se prikupila tržaškim klerikalcem. Kaj ima pričakovati ljudstvo od poslanca in stranke, za katero agitirajo klerikalci, ve vsak, ki je imel priložnost zvedeti, da so klerikalci največji sovražniki delavstva in naroda. Ampak mi smo mislili, da bo narodnjakom laž in obrekovanje na shodih dovolj. Motili smo se. Zaupna oseba nam je povedala, da so v petek narodnjaki sklenili razbiti v okolici vsak naš socialistični shod. Tako daleč jih je tedaj dovedel strah pred resnico. Tako so narodnjaki z barbariškim sklepom odgovorili na pomirjevalne besede, ki smo jih napisali v zadnji številki našega lista in kjer smo izrazili željo, da bi se ves volilni boj izvršil mirno in dostojno. Narodnjaki nočejo dostojnega boja. Nič ne de. Mi narodnjakov ne bomo posnemali. Mi gremo naprej po jasnih višavah. Na lep način smo hoteli izvojevati boj z veliko narodno gospodo. Toda ta narodna gospoda želi umreti raje v blatu, po katerem je gazila do sedaj. Če je to prav narodnjakom, je tudi nam. Okoličani pa naj sedaj izbirajo med pošteno socialno demokratično stranko in med narodno gardo, ki hoče narod poživiti. Mi smo prepričani, da je zmaga na naši strani. Okoličansko ljudstvo, ki je pokazalo do sedaj, da hrani v sebi veliko poštenega in dobrega razuma, to ljudstvo bo odklonilo blato, ki prihaja med nje iz tržaškega „Narodnega doma“. Našim sodrugom in zaupnikom po okolici pa priporočamo: Izvršite delo za volitve kakor je bilo rečeno. Ako ga bodete izvršili, tedaj bodemo tudi želi tiste vspehe, ki jih pričakujemo.

— **Shod na Greti.** V soboto 27. t. m. se je vršil na vrtu društvene gostilne na Greti volilni shod, ki se ga je udeležilo preko 300 oseb. Shod je otvoril sodrug Regent, ki je takoj podal besedo sodrugu Etbinu Kristanu, ki so ga navzoči pozdravili z viharnimi živjo-klici. V dolgem krasnem govoru je razotlačil važnost volitev za delavstvo, povdarjajoč posebno, kako morajo biti delavci tudi pri volitvah mednarodno združeni in skupaj voliti kandidate stranke, ki jim bo edina skrb delavsko blagostanje. S pozivom na solidarnost in na vstrajno delo je sodrug Regent zaključil ta lepi shod, ki je jasno dokazal, da bodo 13. junija slovenski in italijanski delavci volili socialistično.

— **Politično društvo „Edinost“** kandidira v I. Sv. Jakobskem volilnem okraju znanega profesorja Mandića, ki je v delegacijah zagovarjal potrebo novih kanonov, novih pušk in novih bojnih čolnov. Slovenski delavci naj si to dobro zapomnijo. Tudi slovenski kandidat v okolici je kandidat političnega društva „Edinost“, in nam se zdi, da ne more imeti to društvo za okolico drugačnega programa kakor za mesto. Soditi moramo torej, da stoji politično društvo „Edinost“ na stališču militarizma. In da to ne more biti delavsko stališče, se razume samo po sebi.

— **Shod na Katinari.** Na željo naših sodrugov na Katinari se je vršil tam pretečeno nedeljo naš shod. Vršil se je ravno tam, kjer je teden poprej dr. Rybář obrekoval socialne demokrate. Shoda se je udeležila ogromna množica domačinov, katerim so se pridružili nekateri narodnjaki iz Sonjerja, ki niso bili prišli s prevč čednimi nameni. Shod je otvoril sodrug Petejan. Govorila sta Petejan in Milost. Neki gospod Ivan Marija (Sv. Jožef in Kristus) Čok bi bil rad delal zgago. Naši sodrugi so mu takoj dali razumeti, da Katinara ni več to, kar je bila. Sodr. Milost ga je pozval, da ako želi govoriti, naj pride k govorniški mizi. Toda Čok (Homen Omen) se ni odzval pozivu sodruga Milosta. Rad bi se bil pokazal velikega, pa je zavpil: Kdor je z nami, naj gre z menoj ven iz shoda. In z njim so odšli 4 (reci štiri) narodnjakarji. Se razume, da so jim naši sodrugi naredili koncert z žvižganjem ter se jim smejali za blamažo. Potem je Milostu in Petejanu odgovorjal oče blamiranega Čoka iz Sonjerja. Kvasil je navadne narodne laži in klobase. Odgovoril mu je, kakor se spodobi, sodr. Petejan. Končno je bila kandidatura E. Kristana sprejeta z gromovitimi živjo-klici.

— **Piškovica.** V četrtek dne 25. t. m. smo imeli pri nas prvi socialistični shod, ki je bil prav dobro obiskan. Predsedoval je sodrug Andrej Zerjal, poročal pa je sodrug Kristoflič iz Treta. Ljudstvo je z zanimanjem poslušalo govornika, ki je poljudno razlagal pomen državnozbornih volitev in škodljivo delovanje slovenskih meščanskih poslancev v prvem ljudskem parlamentu. Kandidatura J. Kopača je bila z navdušenjem sprejeta. Kakor je razvidno, prodira ideja socializma tudi v najmočnejših trdnjavah klerikalizma.

Sodrugi, spominjajte se „Tisk. sklada“!

Listnica upravnitva.

Cleveland O.: Sl. N. C. plačano do 30. junija t. l. Morgan Pa. Alojz Glažar: Od poslanega denarja imamo še 65 K 90 vin. Kaj naj torej napravimo?

Delavsko gibanje.

Za zidarje so zaprti sledeči kraji zaradi plačilnih gibanj: Rovinj, Poreč, Sarajevo, Beljak, Bolcan, Meran.

Slikarji naj ne iščejo dela v Trstu in Spijetu, ker je tam plačilno gibanje.

Za knjigoveze je zaprta Reka.

Natakarjem se priporoča, naj ne hodijo po delo v Spjlet, ker so ondati natakarji v boju.

Za peke je Trst zaprt.

Klesarji naj ne iščejo dela v Furlaniji, v Reki in Budimpešti, ker so povsod v meznem gibanju.

Tramvajski uslužbenci so v plačilnem gibanju v Opatiji.

Tržaškim zidarjem se naznanja, da je vsak četrtek sestanek zaupnikov, vsak torček pa seja društvenega odbora. Zaupniki in odborniki so vabljeni, da se teh sej pridno udeležujejo. Nadalje se opozarjajo sodrugi zidarji, da se ne sme nobeno gibanje pričeti brez posvetovanja in brez soglašanja organizacijskega tajništva. Organizacija ne inore podpirati nobenega gibanja, ki bi se storilo brez njenega dovoljenja.

Pokrajinski tajnik: Petejan.

Za tiskovni sklad: Sodrugi Pekle 1 K; sodrug Gantar 1 K; sodrug Verbič 1 K; nabrano v veselih družbi 1 K 10 vin; sodr. Ropret K 1.—

Za volilni sklad: Sodrugi Režek v Trzinu od majske veselice 18 K 17 vin.; N. N., Kokra 3 K; nabrano pri raznih prilikah 11 K; železničarji v Berovnici 20 K; Kokra 6 K.

Volilni sklad v Trstu. Samostalnini darovalci: Pangerc Stefan 2 K, Kopač Josip 10 K, Gašpari Avgust 3 K, Sparošič Peter 3 K, Merkelj An-

drej 5 K, Toplak Konrad 5 K, Bugerle 2 K, Vrabeč Dragotin 2 K, Skobl Franc 5 K, Renčelj Alojzij 5 K, Skapin Ivan 2 K, Počkar 5 K, Mezinca Ivan 1 K, Cermelj Anton 4 K, Golouh Rudolf 1 K, Bizjak za skupino železničarjev 10 K, Stojčić Stefan 10 K, dr. Ferfolja 22 K, Susič 10 K. — Nabiralne pole: Peršak Jakob, pola št. 62 K 2-10, Počkar Josip, pola št. 69 K 2, Jernejčič Anton, pola št. 77 K 16-60, Kopač Anton, pola št. 81 K 7, Riosa Angel, pola št. 107 K 4-04, Riosa Angel, pola št. 108 K 4-10, Godina Ivan, pola št. 109 K 3-50, Godina Ivan, pola št. 110 K 5-90, Sodrugi iz Sv. Križa na račun K 50. Skupaj K 207-24. — Vse sodrugi prosimo, da nadaljujejo nabirati ter da kmalu odračunajo.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli
lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Nobena kapljica
ne koristi tako želodcu,
kot požirek
pristnega „FLORIAN-a“!

Človek!

Pomni treh besed:

želodca red!

Postavno varovano.

Širite, naročajte in priporočajte
„RDEČI PRAPOR“!

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije c. 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in Izvršuje vsa mizarstva stavbna dela.
Lastna tovarna na Glincih pri Ljubljani.

ANTON ZUPANČIČ, KNJIGOVEZ, LJUBLJANA

SLOMŠKOVA ULICA ŠT. 31.

priporoča se za prijazna naročila na vsakovrstna in knjigoveško stroko spadajoča dela. — Izdeluje tudi jako okusne okvirje in passepartout, prikladne vsakovrstnim podobam.

„SLAVIJA“ VZAJEMNO ZAVAROV. BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, bodisi za življenje, proti požaru, proti ulomu ali pa proti razbitju stekla in ogledal, le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Banka „Slavija“ je res slovanska zavarovalnica z vseskozi slovansko-narodno upravo. Življenske police banke „Slavije“ so nezpopadljive in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom instremi za izboljšanje in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54.000.000 — jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719.—. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861.—. — Vsa pojasnila daje ter cenilke in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“

VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

B. Götzl, Ljubljana
Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in ino- zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon števil. 168.

V LJUBLJANI

Telefon števil. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.